

KANONICZNA OCHRONA KARNA MAŁOLETNICH
PRZED NADUŻYCIAMI SEKSUALNYMI

Florian Lempa

KANONICZNA OCHRONA KARNA
MAŁOLETNICH
PRZED NADUŻYCIAMI SEKSUALNYMI

Temida2

Białystok 2013

© Copyright by Temida 2

Białystok 2013

Redaktor Naukowy Wydawnictwa Temida 2: Cezary Kosikowski

Rada Naukowa Wydawnictwa Temida 2:

Przewodniczący Rady Naukowej Wydawnictwa Temida 2: Emil W. Pływaczewski

Członkowie z Uniwersytetu w Białymstoku: Stanisław Bożyk, Leonard Etel, Ewa M. Guzik-Makaruk, Adam Jamróz, Dariusz Kijowski, Cezary Kosikowski, Cezary Kulesza, Agnieszka Malarewicz-Jakubów, Maciej Perkowski, Stanisław Prutis, Eugeniusz Ruśkowski, Walerian Sanetra, Joanna Sieńczyło-Chlabicz, Ryszard Skarzyński, Halina Święczkowska, Jaroslav Volkonovski, Mieczysława Zdanowicz

Członkowie z Polski: Marian Filar (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Edward Gniewek (Uniwersytet Wrocławski), Lech Paprzycki (Sąd Najwyższy)

Członkowie zagraniczni: Lidia Abramczyk (Państwowy Uniwersytet im. Janki Kupaly w Grodnie, Białoruś), Vladimír Babčák (Uniwersytet w Koszycach, Słowacja), Renata Almeida da Costa (Uniwersytet La Salle, Brazylia), Chris Eskridge (Uniwersytet w Nebrasce, USA), Jose Luis Iriarte Angél (Uniwersytet Navarra, Hiszpania), Marina Karasjewa (Uniwersytet w Woroneżu, Rosja), Bernhard Kitous (Uniwersytet w Rennes, Francja), Martin Krygier (Uniwersytet w Nowej Południowej Walii, Australia), Petr Mrkyvka (Uniwersytet Masaryka, Czechy), Marcel Alexander Niggli (Uniwersytet we Fryburgu, Szwajcaria), Andrej A. Novikov (Państwowy Uniwersytet w Sankt Petersburgu, Rosja), Sławomir Redo (Uniwersytet Wiedeński, Austria), Bernd Schünemann (Uniwersytet w Monachium, Niemcy), Sebastiano Tafaro (Uniwersytet w Bari, Włochy), Wiktor Trinczuk (Kijowski Narodowy Handlowo-Ekonomiczny Uniwersytet, Ukraina)

Żadna część tej pracy nie może być powielana i rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób (elektroniczny, mechaniczny), włącznie z fotokopiowaniem – bez pisemnej zgody wydawcy.

ISBN 978–83–62813–50–6

Recenzent: Marek Saj

Opracowanie graficzne i typograficzne: Jerzy Banasiuk

Projekt okładki: Jerzy Banasiuk

Redakcja techniczna: Jerzy Banasiuk

Korekta: Bogumiła Mancewicz

Wydawca: Temida 2

Przy współpracy i wsparciu finansowym

Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

Spis treści

Wykaz ważniejszych skrótów	11
Wprowadzenie.....	13

ROZDZIAŁ I

SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY SEKSUALNEJ WOBEC MAŁOLETNIICH

1. Eskalacja zjawiska nadużyć seksualnych względem małoletnich w drugiej połowie XX w.....	17
2. Międzynarodowy monitoring.....	19
3. Analiza danych Komendy Głównej Policji w Warszawie (2007–2011)	25
4. Kontekst kościelny zjawiska nadużyć seksualnych wobec osób małoletnich.....	28

ROZDZIAŁ II

MAŁOLETNI W PRAWIE KANONICZNYM

1. Pojęcie małoletniego.....	31
2. Zdolność małoletnich do czynności prawnych	33
3. Zdolność ponoszenia odpowiedzialności karnej przez małoletnich	33

ROZDZIAŁ III

PRZESTĘPSTWA I KARY W PRAWIE KANONICZNYM

1. Pojęcie i rodzaje przestępstw kościelnych	35
2. Pojęcie i podział kanonicznych sankcji karnych.....	37
3. Sposoby wymierzania kar kanonicznych.....	41
4. Podstawowe zasady wymierzania kar kanonicznych.....	42
5. Zawieszenie i ustanie kar kanonicznych.....	47

ROZDZIAŁ IV

ZAKRES KANONICZNEJ OCHRONY KARNEJ MAŁOLETNI
PRZED NADUŻYCIAMI SEKSUALNYMI (51)

1. Kodeksowa ochrona karna	52
2. Przepisy zarezerwowane dla Kongregacji Nauki Wiary	53
3. Możliwość zastosowania norm kan. 1399 KPK/1983 oraz 1406 § 2 i 1407 § 3 KKKW do karania nadużyć seksualnych wobec osób małoletnich.....	54
4. Problem przedawnienia karalności przestępstw stanowiących nadużycia seksualne wobec osób małoletnich	55

ROZDZIAŁ V

PRZESTĘPSTWO WYKROCZENIA PRZECIWKO VI PRZYKAZANIU
DEKALOGU Z MAŁOLETNI

1. Rys historyczny.....	57
2. Podmiot czynny i bierny	59
2.1. Podmiot czynny.....	59
2.2. Podmiot bierny.....	61
3. Strona przedmiotowa.....	62
4. Strona podmiotowa	64
5. Szkoda wynikająca z przestępstwa	65
6. Sankcja karna	66

ROZDZIAŁ VI

PRZESTĘPSTWO WŁĄCZENIA SIĘ W OBIEG MATERIAŁÓW
PORNOGRAFICZNYCH PRZEDSTAWIAJĄCYCH MAŁOLETNI
PONIŻEJ CZTERNASTEGO ROKU ŻYCIA

1. Rys historyczny.....	69
2. Podmiot czynny i bierny	70
2.1. Podmiot czynny.....	70
2.2. Podmiot bierny.....	71
3. Strona przedmiotowa.....	72

4. Strona podmiotowa	73
5. Szkada wynikająca z przestępstwa	75
6. Sankcja karna	75

ROZDZIAŁ VII

PRZESTĘPSTWO SOLICYTACJI DO GRZECHU
PRZECIWKO VI PRZYKAZANIU DEKALOGU

1. Rys historyczny.....	77
2. Podmiot czynny i bierny	78
2.1. Podmiot czynny.....	78
2.2. Podmiot bierny.....	79
3. Strona przedmiotowa.....	80
4. Strona podmiotowa	83
5. Szkada wynikająca z przestępstwa	84
6. Sankcja karna	84

ROZDZIAŁ VIII

PRZESTĘPSTWO ROZGRZESZENIA WSPÓLNIKA W GRZECHU
PRZECIWKO VI PRZYKAZANIU DEKALOGU (87)

1. Rys historyczny.....	88
2. Podmiot czynny i bierny	88
2.1. Podmiot czynny.....	88
2.2. Podmiot bierny.....	89
3. Strona przedmiotowa.....	90
4. Strona podmiotowa	91
5. Szkada wynikająca z przestępstwa	92
6. Sankcja karna	92

ROZDZIAŁ IX

DOCHODZENIE WSTĘPNE W SPRAWIE WYKROCZEŃ DUCHOWNYCH
NA TLE SEKSUALNYM WOBEC MAŁOLETNIICH

1. Pojęcie dochodzenia wstępnego i jego cel	95
2. Wszczęcie dochodzenia wstępnego	96
3. Sposób przeprowadzenia dochodzenia wstępnego	97
4. Skutki prawne przeprowadzonego dochodzenia wstępnego.....	102

ROZDZIAŁ X

ZAPOBIEGAWCZE ZARZĄDZENIA W PRZYPADKU WIARYGODNEGO
DONIESIENIA W SPRAWIE NADUŻYCIA SUKSUALNEGO WOBEC OSOBY
MAŁOLETNIEJ LUB POTWIERDZAJĄCYCH JE USTALEŃ
DOCHODZENIA WSTĘPNEGO

1. Zastosowanie kanonu 1722 KPK/1983 lub kanonu 1473 KKKW	107
2. Zastosowanie procedury przy usuwaniu i przenoszeniu proboszczów	109

ROZDZIAŁ XI

WSZCZĘCIE POSTĘPOWANIA KARNEGO PRZECIWKO DUCHOWNEMU
OSKARŻONEMU O WYKROCZENIE NA TLE SEKSUALNYM
WOBEC MAŁOLETNIIEGO

1. Podstawy prawne wszczęcia kanonicznego postępowania karnego	113
2. Wybór rodzaju postępowania karnego	114

ROZDZIAŁ XII

UCZESTNICY POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO
DOKONUJĄCY CZYNNOŚCI URZĘDOWYCH

1. Kolegium sędziowskie	117
2. Rzecznik sprawiedliwości	119
3. Notariusz i kanclerz	120
4. Adwokat i pełnomocnik.....	121

PRZEBIEG SĄDOWEGO PROCESU KARNEGO

1. Wprowadzenie sprawy przed sąd	123
2. Wezwanie oskarżonego do stawienia przed sądem.....	126
3. Ustalenie przedmiotu sporu.....	127
4. Faza instrukcyjna procesu (postępowanie dowodowe)	129
5. Publikacja akt i zamknięcie postępowania dowodowego w sprawie	132
6. Dyskusja nad sprawą.....	133
7. Wydanie wyroku	134
8. Apelacja	143
9. Uprawomocnienie się wyroku.....	145

ROZDZIAŁ XIV

POSTĘPOWANIE NA DRODZE DEKRETU POZASĄDOWEGO (147)

1. Postępowanie na podstawie art. 21 § 2 n. 1 NGD	148
2. Postępowanie na podstawie art. 21 § 2 n. 2 NGD	151

ROZDZIAŁ XV

WYTYCZNE KONGREGACJI NAUKI WIARY DO ZMIAN W KANONICZNYM
PRAWIE PARTYKULARNYM

1. Wprowadzenie	155
2. Treść pisma okólnego Kongregacji Nauki Wiary	155

ROZDZIAŁ XVI

STANOWISKA NIEKTÓRYCH KONFERENCJI EPISKOPATÓW
W PRZEDMIOCIE NADUŻYĆ SEKSUALNYCH WOBEC MAŁOLETNICH

1. Stanowisko Konferencji Biskupów Francji	161
2. Stanowisko Konferencji Biskupów USA	163
3. Stanowisko Konferencji Biskupów Kanady	167
4. Stanowisko Konferencji Biskupów Belgii.....	169
5. Stanowisko Konferencji Biskupów Szwajcarii	174

ZAKOŃCZENIE (179)

URZĘDOWE FORMULARZE PISM W SPRAWACH PRZESTĘPSTW
ZAREZERWOWANYCH DLA KONGREGACJI NAUKI WIARY

1. Formularze dotyczące wszczęcia postępowania wstępnego	183
2. Formularze odnoszące się do postępowania na drodze dekretu pozasądowego	197
3. Formularze związane z sądowym procesem karnym w pierwszej instancji	219
4. Formularze dotyczące rekursu do KNW i apelacji do Najwyższego Trybunału KNW	231
Bibliografia	249
1. Źródła	249
2. Orzeczenia	252
3. Literatura	252